"הפלנטה האחרת" או "לפתחו של אדם רובצת"?

"הפלנטה האחרת" ?

מטרת נושא זה היא להעלות את השאלה אם ההתרחשות של השואה הייתה בבחינת התרחשות על "פלנטה אחרת", כלומר התרחשות שאיננה ניתנת להבנה באותם מושגים וכלים שבהם בוחנים אירועים שמתרחשים על הפלנטה שלנו. לתשובה לשאלה זאת השלכות לגבי בחינת הנסיבות להתרחשות השואה וללקיחת אחריות למניעת הישנות נסיבות שעלולות להביא להידרדרויות בהווה ובעתיד.

למורה : בנושא זה שלושה חלקים והוא מהווה רציונל לכל התכנים הבאים בהמשך יחידה זו של "לעולם לא עוד"

חלק א'

ק. צטניק (יחיאל דינור) היה ניצול שואה שהיה במחנה ההשמדה אושוויץ .

בקטע הראשון שידוע כמבטא את גישת "הפלנטה האחרת" מובאים דברים שאמר במשפט אייכמן ב-1961. בקטע השני הוא חוזר בו מדברים שאמר במשפט אייכמן .

קראו את שני הקטעים והסבירו את ההבדל בין הגישות הבאות בהן לידי ביטוי ואת ההשלכות הנובעות לדעתכם.ן מההבדל לגבי התובנות לאחר השואה

א."אין הזמן שם כפי שהוא כאן על פני כדור הארץ. כל שבר רגע הולך שם על גלגל זמן אחר. ולתושבי פלנטה זו לא היו שמות. לא היו להם הורים ולא היו להם ילדים. הם לא לבשו כדרך שלובשים כאן. הם לא נולדו שם ולא הולידו. נשמו לפי חוקי טבע אחרים. הם לא חיו לפי החוקים של העולם כאן ולא מתו. השם שלהם היה מספר"

"עבשיו אושוויץ לפתחו של אדם רובצת. באשר האדם שם אושוויץ, כי לא השטן יצר את אושוויץ, אלא אני ואתה"

(ק. צטניק)בספרו "צופן אדמע" ב-1967

חלק ב'

הסופר דוד גרוסמן בספרו "מומיק" כותב על ילדות בצל השואה.

בהמשך שני קטעים מספרו של גרוסמן

הנך מתבקש/ת לקרא את הקטעים ולענות על השאלות הבאות :

קטע א'

1.מהו לדעתך הטיעון העיקרי של גרוסמן בקטע הראשון ? האם את/ה מסכים עם טיעון זה ?

2. הסבר.י מהו לדעתך "הטיפול המתאים והאוכל המתאים" עליו מדברת בלה בתשובתה למומיק

קטע ב'

1.מהי משמעות ההחלטה של מומיק שאותה בוחר הסופר להציג ?

2. חשוב.י על כותרת לקטע ב'.

3. כיצד לדעתך מבטאת כריכת הספר את שאיפתו של מומיק ? האם לדעתך שאיפתו ניתנת למימוש?

קטע א' -ארץ שם

"בלה הייתה יושבת כל היום ליד השולחנות הריקים, קוראת "לאישה" ו"ידיעות אחרונות", ומעשנת סיגריות "סביון" אחת אחרי השנייה...צריך לזכור שגם היא, כמו כל האנשים המבוגרים שמומיק הכיר, באה מהארץ שנקראה ארץ שם, שעליה אסור אף פעם לדבר יותר מדי, ומותר רק לחשוב עליה בלב ולהיאנח בקרעבץ ארוך כזה, אבל בלה היא בכל זאת קצת אחרת, וזה היה מבלה שמומיק שמע בפעם הראשונה על החיה הנאצית. טוב, את האמת צריך לומר, שבהתחלה מומיק חשב שבלה מתכוונת באמת לאיזה מפלצת דמיונית או דינוזאור ענק שהיה פעם בעולם וכולם פחדו ממנו ,אבל הוא לא כל כך העיז לשאול מה ומי, והנה, כשבא הסבא החדש, וההורים של מומיק נהיו עוד יותר מסכנים וסובלים וצועקים בלילה, וכבר אי אפשר היה לסבול את זה, מומיק החליט לשאול את בלה שוב פעם במילים ברורות איזה חיה היא בדיוק החיה הנאצית .ובלה הוציאה עשן ארוך מהסיגריה שלה, ואחר כך מעבה אותה חזק חזק למאפרה, ועשתה קרעבץ, והסתכלה בו, ואחר כך עיקמה את השפתיים, ולא רצתה לומר, ובכל זאת יצא לה, והיא אמרה שהחיה הנאצית יכולה לצאת בעצם מכל חיה, אם רק יתנו לה את הטיפול המתאים ואת האוכל המתאים, ואז היא תיכף הדליקה סיגריה, והאצבעות רעדו לה קצת, ומומיק ראה שיותר הוא לא יוציא ממנה הפעם"(ד. גרוסמן , מומיק,הוצ' הקיבוץ המאוחד 2005)

קטע ב'

"מומיק הרגיש שהוא מתקרב לפתרון של כל החידה הזאת. הוא נלחם בשביל ההורים שלו, וגם בשביל האחרים. הם לא ידעו על זה שום דבר. מה פתאום שידעו. הוא הרי נלחם כמו פרטיזן סודי כזה, לבדו לגמרי, רק בשביל שהם יוכלו סוף סוף לשכוח קצת, או לנוח קצת או להפסיק לפחד לרגע. הוא מצא שיטה ,ונכון שהיא די מסוכנת, אבל מומיק לא מפחד. כלומר הוא כן מפחד, אבל כבר אין לו ברירה. בלה נתנה לו בלי להרגיש את הרמז הכי חשוב כשדיברה על החיה הנאצית. זה היה לפני המון זמן, והוא לא כל כך הבין אותו, אבל ביום שסבא הגיע .הוא הבין בדיוק את הרמז.

ואפשר לומר שממש באותו הרגע מומיק החליט שהוא ישיג לו חיה אחת כזאת בשביל לאלף אותה לטובה, ולהשפיע עליה להשתנות ושתפסיק לענות ככה את כל האנשים האלה." (ד. גרוסמן , מומיק,הוצ' הקיבוץ המאוחד 2005)

חלק ג'

1.קראו את הטענה בקטע הבא והסבירו כיצד היא קשורה לחלקים הקודמים בשיעור זה ?

2. מה הערך לדעתכם שבו מאמין הכותב שיש לדרך הלימוד שאותה הוא מציע ?

3. מהי עמדתכם.ן לגבי הטיעון של הכותב?

"ביום השואה, דווקא ביום השואה, ראוי לעסוק ברוצחים. לא רק בנרצחים. ראוי לתהות, כיצד נעשו לרוצחים. ללמוד מה קרה בגרמניה בין השנים 1920 ו–1945, ולא רק מה שאירע בשנות ההשמדה. לנסות להבין את שלבי ההפיכה של עם אחד לעם של רוצחים, והפיכת עמים אחרים וקהילות שלמות — יהודים, סלבים, צוענים, הומוסקסואלים — ליצורים שהופשטו כליל מאנושיותם ומותרים בציד, בשעבוד ובהשמדה ".

(ב. מיכאל, הארץ, 13.5.22)